

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Marcellino, Ep. Ancoitano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

EX VARIIS.

urbis Episcopum, Petrum item et ipsum Episcopum, duos proinde alios monasticen professo. *Et Possivinus noster in Apparatu sacro, de Basilio: Fratres, inquit, duos Episcopos habuit, et hos insignes Gregorium Nyssæ, Petrum Sebastæ; duasque sorores, quæ sæculo valedixerunt, alios item fratres. S. Petro rogante, confecit frater ejus S. Gregorius librum in Hexæmeron, quem affirmat Socrates supra citatus, a S. Basilio morte prævento imperfectum esse relictum. Exstat etiam inter opera S. Nysseni Epistola ejusdem ad S. Petrum fratrem Episcopum Sebastenum de suscipienda refutatione Eunomii, et responsio S. Petri ad fratrem cum hac inscriptione: τὸ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου Ἐπισκόπου Σεβαστείας, πρὸς τὸν ἅγιον Γρηγόριον Νύσσης τὸν ἀντὶ ἀδελφόν. Epistolam, etsi unicum operum ejus superstes monumentum, hic integram dare operæ pretium non est, quod Græco-Latine extet cum operibus S. Nysseni. Reliqua a S. Petro in*

Epistola.

Episcopatu præclare gesta, tradita litteris non sunt, aut certe etiamnum latent.

9 *Eum ante Gregorium fratrem e vita discessisse mors. supponit Baronius in Notis ad Martyrol. quod putet de anniversaria die natalis ejus meminisse eundem Gregorium in epist. ad Flavianum Episcopum. Verba hujus sunt: Tandem cum memoriam beatissimi Petri, quæ tum primum celebrari cœpta est, apud Sebastenos peregissem, itidemque Sanctorum Martyrum, qui, ut eodem cum Petro vixerunt tempore, ita celebrari una cum ipso consueverunt; converso itinere ad meam me Ecclesiam recipiebam. Hæc Gregorius; e quibus difficulter probabitur de hoc S. Petro, et non de aliquo seniore agi. Nam qui illi sunt Martyres Sebasteni, qui eodem cum illo vixerunt tempore? Obiit quidem S. Gregorius grandis natu, qui in epistola de professione Christiana, lib. de virginitate cap. ult. et alibi senectutem suam excuset.*

DE S. MARCELLINO, EP. ANCONITANO.

IX JANUARI.

Sancti Marcellini Episcopi Anconitani IX Januarii Natalis memoratur in Martyrologio Romano: Anconæ S. Marcellini Episcopi, qui urbem illam, ut S. Gregorius scribit, divina virtute ab incendio liberavit. Refertur et a Galesinio, Ghinio, et Carthusianis Coloniens. in Addit. ad Usuardum, Hæc de eo scribit S. Gregorius lib. 1, dialog. cap. 6.

S. Marcellini vita ex S. Gregorio, podagra laborat.

2 Eiusdem quoque Anconitanæ Antistes Ecclesiæ, vir vitæ venerabilis Marcellinus fuit: cujus gressum dolore nimio podagra contraxerat: eumque familiares sui, sicubi necesse erat, in manibus ferebant. Quadam vero die per culpam incuriæ eadem civitas Anconitana succensa est. Cumque vehementer arderet, ecurrerunt omnes, ut ignem extinguerent. Sed illis aquam certatim projicientibus, ita crescebat flamma, ut jam totius urbis interitum minari videretur. Cumque propinquiora sibi loca quæque ignis invaderet; jamque urbis partem non modicam consumpsisset, et consistere nullus valeret, deductus in manibus venit Episcopus: et tanta periculi necessitate compulsus, familiaribus suis se portantibus præcepit, dicens: Contra ignem me ponite. Quod ita factum est: atque in eo loco est positus, ubi tota vis flammæ videbatur incumbere. Cœpit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri, ac si reflexionis suæ impetus exclamaret, se Episcopum transire non posse. Sicque factum est, ut flamma incendiū illo termino reforescens in semetipsum refrigeret: et contingere ulterius quicquam ædificii non auderet. Eadem ex S. Gregorio recitat Petrus de Natalibus lib. 2, cap. 39.

Sui corporis oppositu sistit incendium.

Vita ejus ex Ferrario.

3 Alia se ejus Acta ac miracula ab Ecclesia Anconitana accepisse Baronius testatur in Notis ad Martyrologium Romanum, et Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiæ eorum hoc exhibet compendium: Marcellinus ob ejus virtutes ad sacerdotium et Episcopatum evectus, non superbia elatus, sed jejuniis, vigiliis, et orationibus pervigil, carnem suam vitiis, et concupiscentiis macerans crucifigebat. Plenus erat caritate, mansuetudine, et lenitate: castitatem perpetuo coluit: multaque in eo erat apud Dominum fiducia: cum enim civitas Anconitana incendio misere confligaret, quod eo magis crescebat, quo illud aqua magis restinguere conabantur, Anconitani ad sanctum Epi-

scopum, quem Deo carum, mirabiliaque fecisse sciebant, confugiunt, orantque ut urbi incensæ subveniat: qui, ut S. Gregorius Papa in Dialogis scribit, contra incendium, ubi magis vigeat, deferri se postulat: neque enim præ senio, et membrorum imbecillitate incedere poterat. Ductus eo, signoque crucis munitus, vix finem fecit orandi, cum (mirandum!) flamma ignis, quasi sancti viri conspectum fugiens, retrocedere cœpit, et extingui. Liber adhuc, in quo vir sanctus orare solebat, ostenditur, in quo incendiū manent vestigia. Cum enim dæmon in sanctum Episcopum maximam ignis vim retorsisset, illeque illæsus permansisset, in libro tamen, quem præ manibus habebat, signa combustionis remansere: ad cujus contactum in hanc usque diem plures ægroti sanari dicuntur.

Servatur ejus liber.

Ejus contactu ægri sanantur.

4 Cum autem ex hac vita S. Marcellinus excessisset, corpusque illius apud S. Cyriacum urbis patronum conditum esset, multis claruit miraculis: ex quibus pauca narrare non piget. Quidam nobilis Anconitanus oculorum lumine destitutus, ad tumultum S. Marcellini in ejus die festo, comitantibus consanguineis deductus, opem illius implorat: cui sanctus Episcopus vespere, sociis dormitantibus, sacris vestibus indutus apparet, et tactis oculis visum restituit.

Cæcus ad Sancti tumulum visum recipit.

5 Aliud eadem die sequenti anno mirum hujusmodi contigisse, memoriæ produnt: quod cum civis quidam prædives, gesta et miracula S. Marcellini, quæ audierat in ecclesia, familiæ suæ magna cum devotione referret, id dæmon non ferens filium illum in ignem injecit; qui licet capite et toto pectore in illo aliquamdiu volutatus, extractus tamen illæsus prorsus remansit. Illud quoque non prætereundum, quod cum sub Thoma Episcopo Vicus Trojanus incendio vastaretur, ut primum eo liber S. Marcellini memoratus delatus est, statim cessavit incendium, quod nulla vi humana potuerat extingui. Hæc Ferrarius, qui annotat tempus, quo S. Marcellinus vixit, sciri haud posse. S. Cyriacus, in cujus æde sepultus, jussu Juliani apostatæ Hierosolymis occisus est: cujus corpus postea Anconam translatum fuit opera Gallæ Placidie Augustæ, de eo agemus IV Maii.

Puer ab igne non læditur.

Ejus liber incendium sedat.

DE S. WANINGO CONFESSORE, FISCANI IN GALLIA.

CIRCITER AN. CH. DCLXXXIII. IX JANUARI. S. Waningi natalis.

Nomen S. Waningi sacris Fastis adscriptum habet Molanus v Id. Januarii: In Nortmannia, inquit, depositio B. Waningi Confessoris. Hic nobile monasterium Fiscanense fundavit, et Leodegarium exulem fovit. Est Fiscanum, seu Fiscampnum, vulgo Fescam, oppidum

cum monasterio, situm in prospectu maris inter Diepam et Portum Gratia, quadraginta fere milliariibus a Rotomagensi urbe, ut scribit Glaber lib. 4 historia c. 4 cujus verba dedimus I Janu. ad vitam S. Guillelmi Abbatis Divionensis, qui alter hujus monasterii circa an. Chr. millesimum, rogatu Richardi II, Ducis Normannorum,

mannorum, fundator fuit, introductis monachis Benedictinis. Consule isthic n. 1, in prolegomenis, et c. 6 et 16 vitæ. Cum Molano consentit Wion, qui Sanctum appellat, sed fallitur dum scribit floruisse circa ann. 730. Potius obiisse videtur circa an. 683 cum 20 an. vixerit post extasim illam, de qua in vita, quam habuit regnante adhuc Lothario III. Nec probatur quod Ferrarius in gen. catal. eum Fiscanensem monachum vocat. Dorganius in Calendario Benedictino : S. Waningi Confessoris. Eadem habet Hugo Menardus, sed pridie, id est, vi Id. Januar. Plentius Saussaius : Eodem die in Normannia, monasterio Fiscanensi, depositio S. Waningi Confessoris. Qui stirpe et virtute illustris, opibusque præpotens, plurima prædia votivo munere ad usum servorum Christi contulit : proprioque et unico filio, spirituali militiæ, sub felici S. Wandregisili moderamine, mancipato, facultates suas omnes in pietatis opera erogavit. Cœnobita etiam multa construxit. Fiscanense autem, admonitione S. Eulaliæ Virginis et Martyris sibi divinitus apparentis, in prædio quo commemorabatur ædificans, ipsius memoriæ consecravit : ubi exulem suscipere et fovere promeruit S. Leodegariū Augustodunensem Episcopum, postea Martyrem. Tandemque ejusmodi et aliorum operum honorum manipulis ditatus; quin etiam divinis visionibus ac revelationibus honoratus, ad æternum commigravit gaudium.

Vita.

2 Vitam S. Waningi, sed mutilam, ex Fiscanensis monasterii schedis descriptam, Rotomago mihi transmisit R. P. Fredericus Flovetus noster, quam brevius expressit lib. 1, Observationum Hugo Menardus : qui præterea tradit, S. Waningum post extasim illam, de qua in vita, precibus Sanctorum Audoeni et Wandregisili morbo esse levatum. Sanctam vero Hildemarcham, divina revelatione admonitam, sponte Rotomagum venisse, sanctumque Wandregisilum convenisse, a quo cœnobio Fiscanensi præfecta est; quæ ex vitis, S. Audoeni, et S. Wandregisili accepit.

FRAGMENTUM VITÆ

Ex veteri ms. monasterii Fiscanensis.

S. Waningi patria, opes, dignitas.

Fuit vir quidam in territorio Rotomagensi, nomine Waningus, ex illustri Francorum prosapia ortus, armis strenuus, divitiis locuples, prædiorumque amplitudine pollens. Hic itaque inter primos Palatii temporibus a Lotharii junioris fuit, cum consilio cuius Rex Lotharius regnum Francorum fortiter gubernabat.

a

Monasteria construit.

b

2 Nam hic vir sanctus oratoria Sanctorum frequenter visitabat suffragiaque eorum sedulis precibus postulabat : monasteria plurima in et de suis possessionibus ædificabat. Piis officiis Illustris Waningus insignis adjutor. B. Wandregisillo in constructione locorum sanctorum extitit, et eidem plurima prædia felici munere ad usus servorum Christi devotissime contulit; atque eidem viro sancto filium suum et heredem Desideratum monasticis disciplinis, sub forma et institutione S. P. Benedicti tradidit imbuendum. Hoc ideo fecit ne idem Desideratus prædia Deo oblata fastu sacrilego subtraheret, propriæque ditioni, ut mos est divitum, injuste vendicaret. Cogitabat hic vir Deo devotus seipsum tradere ordini monachico, et terrena deserere cum seculo. Sed hæc aliter divina providentia Dei disposuerat fieri : diversis etenim ad Deum tenditur studiis. Erat igitur illi studium in restauratione ecclesiarum, in ædificatione cœnobiolorum : plurima enim in propriis hereditatibus construxit. Venerabatur Virgines sanctas, quæ de hoc mundo transierant; maximeque sanctam Virginem et Christi Martyrem c Eulaliam. Itaque in ejus nomine plurima loca Deo sacraverat.

S. Eulaliam colit.

c

3 Igitur quia de ædificatione sanctorum locorum, quæ fiebat, per S. Waningum Dei famulum, sermo

cœpit haberi; miraculum, quod in eodem servo suo Dominus dignatus est operari, non debet silentio præteriri. Notavimus superius prædictum Waningum mundi facultatibus ditissimum fuisse, multaque cœnobiolorum habitacula in propriis possessionibus ædificasse; quorum est bene memoria dignum et monastica religione perlucidum, quod ita fuit disponente superna gratia ædificatum. Est in Rotomagensi Archiepiscopo super mare pagus, qui vocatur d Calcegius, quo in loco habebat vir memoratus possessiones non modicas; quarum una dicitur Fiscampnus, ubi monasterium statuit in nomine sanctæ e Trinitatis, congregationemque virginum monacharum aggregavit, atque illis totum suum studium convertit. Nam beatam Christi Virginem et Martyrem Eulaliam, cujus superius mentionem fecimus, toto corde diligebat, venerabatur, et excolebat, ejusque se orationibus attentius commendabat. Nam ad Christum immortalem sponsum perrexerat, et victoriæ immarcescibilem coronam receperat : dilectorem suum Waningum diligebat, ejusque salutis curam in cælis cum Domino regnans gerebat. Quadam igitur nocte ei Virgo apparens, dixit : Waninge, facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum cælorum intrare. Tu in hoc mundo possides divitias, ac partem obtulisti, partemque retinisti. Monasteria, quæ in tuis possessionibus ædificasti, et prædia quæ per manus Sanctorum f Audoeni et Wandregisilli Deo obtulisti, grata habentur in oculis summi Pontificis. Nunc igitur ad cumulum bonorum operum tuorum, in prædio tuo Fiscampno construe monasterium in nomine sanctæ Trinitatis, Collectaque congregatione sanctimonialium Virginum, mites legationem ad Burdegalensem g..... quo facto contiget tibi per quod cælesti hereditati restitueris. Quibus dictis evanuit visio Virginis.

Ex mss.

d

e

Apparet ei S. Eulalia, et monet ut Fiscanensi monasterium Virginum ædificet.

f

g

4 Tunc vir sanctus a somno excitatus, cœpit meditari qualiter completeret quæ virgo sancta jussisset. Festinato igitur, Beatos Audoenum et Wandregisillum adiit, eisque ordinem visionis exposuit. Tunc viri sancti Spiritu sancto revelante, dixerunt : Visionem quam vidisti, si quantocumque impleveris, aditum cæli tibi reserabis. Festina itaque, Regisque præsentis te exhibe; ejusque nisu perficere stude, quæ tibi jussa sunt a beata Virgine. Tunc sancti Sacerdotes, B. Waningi humillimis precibus, Regis præsentiam adierunt, et ut hoc opus fieret, ejus licentiam impetrarunt. Quibus Rex reverenter assurgens, reverentiusque oscula amabilia præbens, lætabatur in eorum adventu cum suo regio comitatu. Tunc beatus Rotomagensis Archiepiscopus omnium..... cœpit evangelizare de h pœnis gehennæ infernalis, de beatitudine gloriæ cælestis, de corporum corruptione, et de tremendo die judicii in resurrectione. Posthæc a Rege Lothario juniore, qui cum matre sua sancta i Baltide Franciam regebat, petierunt secretum, ut proderent, pro quo venerant, consilium. Quod Rex annuit, corque eis accommodans, quod postulans dat, et quæ non poscunt largitur regia dona.

Veniam a Rege petit.

h

i

5 Hinc Beatus Waningus ad propria lætus rediit, licentia prius a Rege habita, et in Fiscampno monasterium celeriter ædificavit. Quo in loco febre valida corripitur, ac in extasi mentis rapitur, pavore simul ac frigore fit mortuo simillimus. Corpus mortuum vestibus funeris ornatur, feretrum indicitur, ad ecclesiam cum luctu portatur; et exequiæ, ut mos est, celebrantur : tuncque vidit pœnas damnatorum, et præmia electorum..... viginti annis supervicturum, et hoc B. Eulaliam, cujus precibus se commendaverat, impetrasse. Tunc a visione tam acerba et a Superis reverso B. Waningo incolumitatisque reddito, sancti Confessores Audoenus et Wandregisillus, Rex Lotharius, ejusque cuncti proceres, cum tota populi multitudine cernentes factum miraculum, gratias

Æger videt pœnas inferorum, etc.

Ex mss. gratias Deo egerunt, quod benigna pietate illustrem virum Waningum a morte reducerat, vitæque reddiderat. Tunc demum per B. Waningum consummato Fiscampni monasterio, necnon ab Episcopis Galliarum consecrato; congregatis trecentis sexaginta sex virginibus, B. Waningus monasterium commisit viris sanctis prænominatis Audoeno et Wandregisillo, ut sedulius sanctas Virgines regularibus disciplinis informarent, cetera desunt.

Convalescit
intercessione
S. Eulalia.

a Clotharius III, ab ann. Christ. 680, ad ann. 664, in Neustria regnavit.

b In vita B. Wandregisilli 22 Julii, ab auctore fere coætaneo conscripta eadem referuntur his verbis: Adjutor præterea hujus operis (in extruendo canobio Fontanellensi) et cooperato insignis Waningus vir illustris extitit, qui viro Dei plurima prædia felici munere ad usum servorum Christi (qui trecenti erant) devote contulit, filiumque suum, Consideratum nomine, sub regimine prædicti Patris in eodem loco monasticæ disciplinæ et Christi militiæ tradidit vacaturum. Erat is Waningus ditissimus, et multimoda cænobiorum habitacula in possessionibus propriis construxerat. Ex quibus unum est, quod vocatur Fiscampnum, etc.

c Duæ celebres sunt Eulaliæ virginis et Martyris, quarum una Barcinone, 13 Februarii, altera Emeritæ occisa, 10 Decemb.

d Pagus hic Calcegius, in sequenti relatione dicitur provincia Calciaensis, vulgo le pais de Caux. Incolas olivæ Calceos appellatos censent Diogus, Ferrarius, Massonus, alii.

e Glaber in vita S. Gulielmi Abb. Divionensis num. 20, supra Janua. vocat Ecclesiam sanctæ et individue Trinitatis nomini et honori dicatam, in loco Fiscannensi cognomento, antiquitus constructam.

f S. Audoeni Episcopi Rotomagensis vitam dabimus 24 Augusti.

g Deest aliquid, de evocanda, ut suspicamus, Burdegala Abbatissa S. Childemarcha, quæ ex altera relatione supplenda.

h In vita S. Wandregisilli dicitur, ejus S. Audoeni, et S. Philberti, dum convenirent, non aliam fuisse orationem, quam de regno Christi, de paradisi deliciis et de gehennæ suppliciis, etc.

i S. Bathildis vitam damus 23 Januarii. In vita S. Wandregisilli dicitur Blithildis, hic Bathildis, alibi Baldechildis.

ALIUD FRAGMENTUM

Ex alio ms. ejusdem monasterii.

Multorum igitur profluxerunt temporum dies, et dignus inveniebatur nullus, qui aut significatum oraculum ædificaret; aut cui summæ clementiæ ineffabilis Trinitas ædificandi significationem declararet. Expectabat enim divinæ providentiæ celsitudo virum, quem carnalis desiderii carne liberum sancto spiritu consecraret et custodiret templum delectabile. Oportebat quippe hominem, spirituale templum Domini, ædificare Domino corporale templum, qui sui interioris considerata imagine, conciperet qualiter exterius rerum universarum Creatori templum ordinare et ædificare deberet. Quocirca tandem tantæ deliberationis ædificatio oraculo sanctus et gloriosus Confessor Waningus eligitur, electus promovetur. Cujus nobilium actuum excellentiam Galli Proceres admirabantur, et cælestium morum gratiæ cælestis curia congratulabatur. Possidebat enim, quod non multi, verum divites pauci, possidere solent, et æternorum desiderium, et affluentiam temporalium bonorum: quorum clementi expensa nullorum recipiebat aut favorem aut retributionem mortalium.

Waningus
vir illustris,
dives, sanctus.

2 Talium igitur meritorum gratia et Domino amicus, et mundo clarus, et Regi Lotario habebatur familiaris et secretarius. Lotarius enim Rex B. Waningo regni sui partem maximam commendaverat. Nihilominus etiam in totius summa ordinanda vel administranda beati viri prudens consilium sequebatur et audiebat. Commendaverat, inquam B. Waningo Rex Lotarius provinciam Calciaensem, quam ob antiquarum silvarum abundantiam, et ferarum diversarum venationem jucundam valde diligebat, nullique nisi familiari et fideli committere rationabiliter judicabat.

Regit Calcia-
ensem provin-
ciam.

3 Commissas igitur silvas fideliter custodiens B. Waningus frequenter visitabat, visitando prolustrabat, non tantum capiendorum ludo, aut captarum ferarum lucro gaudens, quantum carnalium tumultuum refrigerationem umbra silvarum solitudinis

Sæpe in silvis
versatur.

quærens. Tali itaque studio commodiores Fiscannenses saltus judicabat, judicando frequentabat, ignorans Ducis a Ansegisi revelationem; revelatione præterita sancti loci manifestationem, et futuri oraculi reverentiam observandam. Loco enim sancto S. Waningus reverentiam nullam exhibebat. Verum ibi frequenter aut canes copulabat, aut retia tendebat, vel agitabat fugientes feras, vel suis privabat exuviis captas. Quam prævaricationem, imo viri ignorantiam, corrigendam divina sublimitas miserata, sanctum corripuit virum. Et complendi oraculi manifestum dedit indicium. Ingentium quippe febrium virum sanctorum repentinus ardor invasit; qui totius corporis compagem labefactans, cunctisque viribus membra omnia inclementer privans, auferre vitam, et mortem minabatur inducere præsentem.

Egrotat.

4 Ingravescente ergo molestia, penitus vigor vitalis concluditur, conclusus extinguitur, atque consumpto exteriori suis homo interior in ejusdem extasis translatione maxima extenditur et deducitur. Deducitur, inquam, S. Waningus ad beatorum virorum gloriosa loca, et ad hominum miserorum crudelia tormenta; ubi quantas et justorum coronas, et reproborum cognovit pœnas, reversus narravit, suorumque actuum evidentia patenter exposuit. Visis gaudio beatitudinis, et miseræ perpetuis domibus. Judici cuidam S. Waningus præsentatur, atque excelso suæ majestatis throno deponitur et collocatur. Verum cum et sedis incircumscriptionem fulgorem, et sedentis aspectum terribilem circumstantiumque innumeram multitudinem contempleretur, et contemplans terreretur, corrui, et toto corpore prostratus coram judicantis præsentia, velut exanimis et conturbatus jacuit. Tunc Judex, quomodo, inquit, Wanninge Fiscannensem vallem, nomini meo consecrandam ignoras, et ignorando exhororas? Qua ratione consecrationis meæ locum nequaquam attendens contaminare non exhorrescis? Non vereris incurrere iram meam, cujus fideliter cognoscis omnipotentem voluntatem? Dixerat et circumstantium seniorum chorus sui Imperatoris sententiam gravitatis severo vultu confirmabat. Sanctus autem Wanningus valde perterritus nullatenus ora solvebat, aut caput solo erigere præsumebat. Sed sui animi puritate et fatebatur culpam, et postulabat veniam, et prætendebat ignorantie excusationem solum. Silentibus gloriosis cunctis astantibus, suoque silentio et inferendam disciplinam et exhibendam indulgentiam contestantibus, sola sancta virgo Eulalia surrexit, et jaentis causam suscipiens, clementis Judicis severitatem delinivit, indulgentiamque ignoranti exoravit, suique familiaris et amici S. Wanningi præsentem vitam xx annorum protelatione, interventu suo prolongavit. Virgo itaque sancta Eulalia exaudita, eique exaudita Sanctus commendatur Wanningus, quatenus eum perfecte instruat, qualiter sanctum oraculum constituat, constitutum ne quibus personis committere debeat. Cui virgo, b Convalesces, inquit, Wanninge, et vives, tuisque possessionibus restitueris. Adi Fiscannensem vallem: et in Fiscannensi valle Duci Ansegisi manifestatum locum ab incolis diligenter exquire, et inventum festinus excole. Ibi summæ et individue Trinitatis congruum templum fideliter construe. Completum autem templum sanctis virginibus commendabis, quibus Childomarcham Burdegalensem virginem, ibique multarum virginum matrem inclytam Abbatissam præponere curabis.

In extasi
videt justorum
præmia,
et pœnas malorum.

S. Eulalia et
impetrat
adhuc 20
annos vite.

5 Finitis demum tantæ revelationis sermonibus, cum vita sospitatem, et cum sospitate vitam S. Waningus suscepit: æqualiterque suis cunctis convalescentibus membris, Regem Rotarium expetiit, suæque revelationis seriem totam explicuit. Quibus Rex Lotarius compunctus et perterritus: Festinus, inquit, filii Wanninge regredere, et sanctum locum juxta relationis

b

monet ut monasterium
Fiscanni ex-
struat.

Annuntio
Lothario illud
castrum.

lationis tuæ veritatem diligenter inquire: rebusque meis et tuis summum Imperatoris palatium, quam maturius gloriosiusve valueris, construe. Quando læto audiens animo B. Wanningus ad Calciacensem provinciam continuo remeavit: ingressusque Fiscannensem silvam, prænominatum locum exquisivit, invenit, et excoluit. Adhibitis glorioso operi operariis, annosæ quercus cæduntur et prosternuntur, viminaque et vepres extirpantur et comburuntur: et anti-quæ solitudinis dumis ac sentibus locus celestis habitaculi perpurgatur et liberatur. Ponuntur fundamenta et ineffabili celeritate consurgunt parietes sacri, et velut divinæ virtutis omnipotentis operatione collocantur tecta, complectunturque ædificia præmissæ revelationis.

Visitat id
Lotharius.

6 Consummato igitur completoque ædificio, Galliarum Rex c. Lotarius invitatur: multarum urbium sancti Patres convocantur et congregantur: et rerum omnium Creatoris et administratoris titulo, factumque oraculum insignitur et consecratur, consecratumque Regalibus gazis et prædiis liberaliter dotatur, et divitiarum cunctarum abundantis ditatur et ampliatur. Imperat Rex Lotarius sanctas virgines congregari, et congregatis virginibus juxta B. Eulaliæ visionem d. Childemarcham summæ sanctitatis virginem præponi, totiusque Ecclesiæ summam et administrationem sanctis et beatissimis Confessoribus Audoeno et Wandregisilo committit et injungit devoto. Virgines sacræ conveniunt, promissæ virginitatis cælesti sponso chirographa immobilia conscribunt, suæque conversationis aromaticis cunctis odoribus circumadjacentes provincias cunctipotenti famulari Domino admonent et accendunt. Congratulatur beata Trinitas, incommutabilis Deus, et completo templo, et convenientium virginum famulatu casto: quarum trecentarum sexaginta sex diurnas nocturnasque et continuas contemplans laudes, et mortis liberatione et in mansura civitate promittit et præparat beatæ retributionis immarcescibilem coronam.

Collocantur
illæ sacræ
Virgines.

Mittitur eo S.
Leodegarius
exul:

7 Illo tempore beatus et gloriosus Martyr e. Leodegarius Fiscannam deducitur; quem efferus et nefandus apostata Ebroinus Episcopatus sui sede injuste expulerat, rerum affluentia multarum expoliaverat, et lingua inclementer abseissa totius officio sermonis privaverat. Verum cum gloriosus Martyr et Episcopus summi et omnipotentis sacras ingrederetur aedes, et psallentium virginum audiret angelicæ voces, ablata officium linguæ reperit: et per annorum vertiginem duorum cum sanctis virginibus conversatus, humilitatis et pacificæ formam exhibuit. . . . Et audientium corda voce cælestis doctrinæ irrigavit et fecundavit. Cernens gloriosi B. Wanningus inopinatum templi gloriam sanctæque congregationis religionem, et multitudinem cælestem, cunctas suæ proprietatis divitias recensuit, sanctarumque in usus virginum delegavit. Et toto vitæ suæ cursu, totius famulatus humilitatem et obedientiam in eadem Ecclesia ratione et consuetudine servientium exhibuit. Defuncto autem Beato Wanningo. . . . cetera desunt.

linguæ absces-
sæ usum reci-
pit.

S. Wanningus
monasterio
servit.

a Ansegisus S. Arnulphi filius, maritus S. Beggæ pater Pipini Herstalli.

b Alibi sanitas ei restituta dicitur, precibus S. Wandregisili et S. Audoeni, in quorum vitis sic hæc referuntur gesta: Quo in loco (Fiscanno) dum moraretur, excessum mentis subito passus est, ostensesque sunt ei penne damnatorum, et felicitates justorum, audivique divinitus viginti annorum spatio ipsum victurum, iudique imperasse a Domino sanctam Christi Martyrem Eulaliam, cui precibus se sedulo commendare solitus erat. Sed et ipsa Christi Martyr ei apparens commonuit, ut in prædicto prædio, quo morabatur, monasterium construeret, et de sua stirpe nulli regendum committeret. Qua reversa ad Superos, virum Dei Wandregisilum accessit, et ordinem ei visionis exposuit, simulque a febre qua premebatur, ejus precibus curatus, optatam recepti sospitatem, predictumque cœnobium, ut mox erat, jlicio construere cepit. Hæc in vita S. Wandregisili. Quibus conformia referuntur in vita S. Audoeni his verbis: Inter cetera autem virtutum miracula, quæ idem egregius Præsul effecit, illud omnino prætereundum non est, quod illustrem virum

Wanningum sua oratione optatæ sanitati restituerit. Fuit ille Wanningus sane prædives et potens, sed morbo correptus acerbis, in ecstasi multa impiorum supplicia vidit. Cumque eodem morbo adhuc premeretur, B. Audoenus Antistes, cum prius orasset benedictionem ei impertit, et reddita illi est pristina incolumitas. Hortabatur autem eum Audoenus, ut locum illum Deo dicaret. Admonitus enim ille fuerat a B. Eulalia, ut in prædio suo Fiscanno, ubi jam diu discubuerat, ad sancti Præsulis Audoeni jussionem cœnobium extrueret: simulque indicatum erat ei, viginti annis illum in corpore victurum. Itaque vitæ redditus et ad sese reversus, clarissimum Pontificem Audoenum orat, ut ad se venire velit una cum Sacerdote Christi Wandregisilo.

c In vita S. Audoeni. Rex Clotharius dicitur Fiscannam profectus: Adfuit vero etiam Rex juvenis Clotharius, Clodovæi junioris Regis filius, insigne illud, quod in Wanningo perpetratum erat, miraculum magno desiderio cernere cupiens. Non solum autem Rex, sed et cuncti Proceres, et omni populi multitudo, qui cum illo aderant viderunt, et omnipotentis Dei clementiam colaudarunt, Beatumque Audoenum colere et venerari cœperunt.

d Colitur S. Hildemarcha 25 Octob. ejus vita citatur in actis S. Wandregisili; ubi, uti et in vita S. Audoeni, eadem citantur quæ hic.

e Vitam S. Leodegarii dabimus 2 Octob. quam edidit Andreas Du Chesne tomo 1, Scriptorum Historiæ Francorum, in qua hæc de SS. Leodegario et Wanningo: S. Leodegarius tradiderunt viro nomine Wanningo, ut sub ejus gravi dominio emitteret cruciatus spiritum. Cui ait Ebroinus: Accipe, inquit, Leodegarius, quem aliquando vidisti virum superbum, et constite sub tua custodia. Erit enim cito tempus suæ vocationis, recipiens quod meritis est ab inimicis suis. Cum enim longe ejus esset hospitium, sanctum Dei Martyrem imposuerunt in vili jumento, etc. Et paulo inferius: Hermenarius Episcopus Wanningum postulat, aditum ad Dei Martyrem accedendi. Cumque etiam sui merito ei fuisset concessum, (omnes enim ut leonem iratum metuebant sævum tyrannum) vulnera ejus studuit diligenter curare; et arte qua valuit, potu ciboque reficere vestemque quam habuit meliorem induere. Non enim jam ut terreno homini, sed ut translato Martyri reverentem imperavit honorem. Qua de re non solum indulgentiam de præteritis, verum etiam benedictionem ab eo promeruit de futuris. Postquam enim Wanningus eum perduxit ad propria, Dei comitante gratia, cœperunt velocius ejus contra naturam retroscere labia, una cum lingua, nec non et verba ultra solitum ab ejus ore indesinenter effluere. Cum hoc miraculum cognovisset Wanningus, non obtulit animum ei impendere malum, ut a tyranno fuerat jussus: sed versa vice jam Dei Martyrem cognoscens, eum acceptum ad suum perduxit cœnobium, quod vocatur Fiscannam, ubi erat congregatio sanctimoniarum ac virginum quibus præerat Childomarcha famula Christi.

III. Ex alio ms. ejusdem monasterii.

a Interea contigit Fiscannenses b Canonicos aliorum Canonicorum mores imitari, latas perdicionis vias ingredi, et rerum temporalium luxus et desidias voluptuose sectari. Quam Canonicorum miseram vitam, et viventem miseriam, Dux prudentissimus c Richardus audiens, et audiendo cognoscens, valde doluit, hominumque pravorum mores et conversationem exhorrens, legatos festinanter Cluniacum direxit, et d S. Majolum magnæ humilitatis precibus Fiscannam accessit, atque secundum S. Benedicti regulam et institutionem disponi et ordinari novam Ecclesiam exoravit. Cui S. Majolus: Hujus, inquit, laboris magnitudinem talis rationis conditione, carissime fili Richarde, suscipiam, si per totum Ducatum tuum consuetudinem, quæ vulgariter pasnagium dicitur, Domino donaveris, nullumque tuæ potestatis Principem aliquam amplius exigere decreveris. Ubi Richardus Dux, non morbo avaritiæ, verum occulta divini e providentia disponente, et S. Willelmo Abbati gloriam ordinandi sanctam Ecclesiam transfere, suorum hominum consilio adquevit, et S. Majoli sanctam interpellationem non exaudivit unde contigit ut S. Majolus Cluniacum reverteretur, et Canonicorum correctio vel expulsio per aliquot tempora protelaretur. Idem Dux Richardus, ut ibidem habetur, morti proximus filio suo Richardo II præcepit ut Canonicis inde ejectis monachos substitueret.

a Subjicimus hæc, ut varia illius cœnobii successio Ordinum innotescat. Videtur ab eodem hoc auctore scriptum, quo præcedens fragmentum. Sunt fortassis amplioris Chronici partes.

b Glaber in vita S. Guillelmi Divionensis, num. 20. Erat enim illic more vivens carnali, jugo soluto regulari Clericorum levissimæ conciole, quando Canonici montibus successerint non reperimus.

c Richardus I, Dux III Normanniæ, successit pater patri Guillelmo an. Chr. 943, defuncto, accessit ipse apud Fiscannam an. Chr. 996. Gall. Gemeticensis lib. 3, cap. 42 et lib. 4, cap. 20. In Fragmento Historiæ Aquitanicæ apud Du Chesne tom 2, script. hist. Francorum, dicitur: ædificasse monasterium Fiscannam

Ex mss.

a b
Fiscannam sub
advantum
Normanno-
rum tenent
Canonici.

c
Richardus I
pro his mona-
chos introduci
a filio jubet.

e

EX MSS.

in honorem summæ Trinitatis: ubi sepultus est ipse, et monachos constituit. *Ordericus Vitalis lib. 4, Eccl. hist. scribit*, Fiscannense cœnobium a Richardo primo Duce Normannorum nobiliter fundatum, a secundo multis honoribus et divitiis largiter ampliatum. *Melius Glaber ante citatus scribit ab eo Ecclesiam in Fiscannensi loco honorificentius reformatam.*
d S. Majoli vitam dabimus xi Maii.
e Videtur deesse numinis.

IV. Ex alio ms. ejusdem loci.

a **V**ir Nobilis Normanniæ a Ricardus, primi Ricardi filius, a monasterio Fiscannensi Canonicos regulares expulit: qui legatos apud S. Benignum Divionem humiliter destinavit, Guilielmo ejusdem loci præcipuo pastori, magnis precibus compellit, monasterii Fiscannensis sub regula B. Benedicti commisit gubernandum, anno ab Incarnatione Domini millesimo primo.

Reformatur Fiscannum per S. Willelmum.

2 Illo tempore, beatæ memoriæ Willelmus Abbas, suæ religionis affluentia totius partes Romani Imperii illustrabat. Abbatumque multorum tepidos animos sui fervoris imagine reformabat et accendebat: apprime enim liberalibus artibus eruditum atque disciplinis Ecclesiasticis cunctisque spiritualibus officiis, nihilominus etiam fere virtutum omnium gratia imbutum, et illuminatum, Divionensium Ecclesiæ B. Majolus præposuerat et constituerat Abbatem et Magistrum.

Abbatibus Fiscannensibus.

3 In eodem ms. Codice catalogus extat Abbatum Fiscannensium: Guillelmus primus Abbas Fiscannensis, de Burgundia natus, fuit nobili genere procreatus. In quodam libro memoriali de præfato sanctissimo Patre piæ recordationis et memoriæ discimus, quod suæ

religionis affluentia totius partes magni Imperii illustrabat. Et quoniam novit, quod nisi qui legitime certaverit, coronabitur, opus bonum, quod inceperat cœnobio Fiscannensi, studuit perseveranter exercere, qui monasteria per viginti novem annos gloriosissime regens b diem clausit extremum, et, ut credimus, feliciter in Christo coronatur. c Vixit xxxix annis.

Joannes.... Italus, profectus Jerosolymam: sedit annis d 2.

e Guilielmus Virgo, vulgo la pucelle, magnus eleemosynarius, diocesis Bajocensis, 29 annis.

Rogerus, diocesis Bajocensis, 31 annis, *hujus meminit Ordericus Vitalis lib. 12.*

Henricus, 49 annis: sub hoc pretiosus sanguis repertus. *De hujus electione agit Ordericus lib. 13.*

Radulphus, Raoul, 30 annis.

Richardus, 3 annis.

Richardus Morinus, 3 annis.

Guilielmus Napaille, 31 annis.

Richardus de Trieges, 16 annis.

Guilielmus de Putot, 12 annis.

Thomas a S. Benedicto, 20 annis.

Robertus du Putot.

Petrus Rogerus, factus summus Pontifex Clemens VI.

a Richardus II, Dux IV Normanniæ, successit patri an. Ch. 996, e vivis excessit an. Ch. 1026.

b Obisse S. Guilielmum Fiscanni an. Ch. 1031, ostendimus supra in ejus vita.

c In regimine, nimirum.

d Ordericus Vitalis lib. 4, Eccl. hist. ann. 5 ejus regimini tribuit. e De hoc Guilielmo, quem de Roz appellat, pluribus Ordericus lib. 3, 4, 8 et 11.

DE S. FILANO, SIVE FELANO, ABBATE IN SCOTIA.

VII SECL.
IX JANUARI.

S. Filani
natis.

Infans a
morte servatus.

Sanctitate et
miraculis
clarescit.

Sanctus Filanus Abbas vetusti in Fifa monasterii, cui Pettinwimeum nomen, fuisse scribitur, referturque hoc die a Davide Camerario in Menologio Sanctorum Scotorum. Fillanus quoque, Felanus, et Philanus appellatur. *Carthusiani Colonienses in Additionibus ad Usuard. excusis an. Ch. 1315 et 1321.* Ipso die Felani Abbatis Confessoris. *Adamus Regius in Kalend. Scotiæ: In Scotia S. Filanus Abbas. Ejusdem meminit Ferrarius in catal. generali SS. additque ex Dempsero, ad hujus reliquias venerandas magnam hominum concursum fieri consuevisse. Est vero Pettinwimeum in Fifa, ut dictum est, provincia haud procul a S. Andree metropoli.*

2 Ex Chronicis Paslatensibus, et Breviario Aberdonensi (quæ non vidimus) refert Camerarius hanc vitam S. Filani epitomen: S. Filanus, ex patre Feriath viro nobili et Kentigerna matre sanctissima traxit originem. Natus jam Filanus pater in vicinum lacum præcipitari jussit quod is in lucem emissus ad instar monstri lapidem in ore videretur gestare. Verum (ut tradit ad hunc diem Aberdonense Breviarium) Angelorum ministerio ab aquis liber, ad ripam lacus ab iisdem conservatus est, donec ab Ibaro Episcopo viro sancto, Filanus inter Angelos inventus, baptizatus est, et matri Kentigernæ (quæ lacrymis a Deo assidue postulabat, ut Filanus filius, quem sciebat a patre in lacum præcipitatum, vitæ restitueretur, et baptismi sacramento donaretur,) redditus est.

3 Porro grandior factus Filanus ab Ibaro Episcopo traditur Mundo Abbati Educandus; apud quem omnes numeros solidæ virtutis explorare, ejusque fama sanctitatis longe lateque manare cepit. Sæpe visus est Filanus, dum noctes integras in oratione transigeret cælesti circumfundi lumine, quod sole clarius cellam illustraret totam. Quandoque cum esset in tenebris,

sinistra manus instar facis lucidissimæ, dexteræ manui dum scriberet aut legeret, lumen præbere a ceteris monachis videbatur.

4 Abbate Mundo ex hac vita sublato, Filanus consensu monachorum in Abbatem eligitur; quo in officio omnium virtutum ceteris præluxit exemplo. Sed brevi post, diem suæ migrationis ex hac vita adesse sentiens, relicto successore ad solitudinem Sirach non procul a Glenderchly se contulit; quo in loco se totum cælestium rerum contemplationi tradidit, variosque a corporis et animæ infirmitatibus, divina ope, liberavit. *Addit Camerarius sub annum Christi DCII, e vita migrasse.*

5 Ope S. Filani Eduardum Anglorum Regem a Roberto Brusco Scotorum Rege profligatum, scribit Hector Boetius lib. 14, historiæ Scotorum: Numerum omnium, inquit, quos tum peditum equitumque Anglus contraxerat hunc ferunt, videlicet centum quinquaginta peditum millia, et totidem fere equitum... Ex adversa parte Robertus omnia prudenter ac explore agere, cum triginta millibus peditum equitumque, veteranis plerisque militibus obviam hosti procedens, castra loco plano ponit, seu viribus snorum confidens, seu contemptum sui hostibus audaci consilio adimens.... Interea unumquemque arma expedire jubet, ac sese Deo preparare, confitendo Sacerdotibus delicta, ac Deum veniam orando, ut in posterum diem re sacra audita, ac sumpto Christi corpore, idonei prælium conserere, ac victoria potiri possint. In castris hostium amplissimam sibi quisque sperabat, unius diei labore exiguo divitias ingentes ac agros (quæ antea ne per somnium quidem speraverant) amplissimos habituros: nihil vero facilius effecturos sese arbitrabantur, quam primo impetu hostes proterere.

6 Nocte autem quum Robertus de rebus suis sollicitus,

b

c

d

e

Fit Abbas.

Moritur.

Victoria Scotorum, ope S. Filani.

Apparatus ad prælium.